

Sygn. akt I PK 113/17

POSTANOWIENIE

Dnia 20 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa B. K.
przeciwko Urzędowi Gminy i Miasta w S.
o przywrócenie do pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 20 marca 2018 r.,
skargi kasacyjnej powódki od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych w K.
z dnia 12 stycznia 2017 r., sygn. akt V Pa .../16,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. oddala wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w K. wyrokiem z dnia 12 stycznia 2017 r. oddalił apelację powódki B.K. od wyroku Sądu Rejonowego w K. z dnia 16 września 2016 r., którym zasądzono od pozwanego Urzędu Gminy i Miasta w S. na rzecz powódki kwotę 23.115 zł tytułem odszkodowania za nieuzasadnione wypowiedzenie umowy o pracę, kwotę 9.414 zł tytułem odszkodowania za niezgodne z prawem rozwiązanie umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika, oddalono powództwo w pozostałym zakresie oraz orzeczono o kosztach postępowania.

W motywach orzeczenia Sąd Okręgowy podniósł, że nie znalazł podstaw do przywrócenia powódki do pracy na stanowisko sekretarza Gminy i Miasta S. ani na stanowisko inspektora ds. oświaty, kultury, turystyki, sportu i ochrony zdrowia. Będąc w okresie wypowiedzenia umowy o pracę powódka dokonała nagrań rozmów zastępcy burmistrza i innych pracowników bez ich wiedzy. Zachowanie to uniemożliwia obdarzenie powódki zaufaniem przez przełożonych i współpracowników, ponieważ w warunkach zatrudnienia urzędniczego nie można tolerować takiej postawy, jaką zaprezentowała powódka dokonując nagrywania rozmów. W ocenie Sądu Okręgowego, mając na uwadze skutki, jakie przywrócenie do pracy wywołałoby dla drugiej strony nie można doprowadzić do tego, że przełożeni mieliby współpracować z osobą, która w tak wysokim stopniu zawiodła ich zaufanie. Zasądzenie odszkodowania w miejsce przywrócenia do pracy (art. 45 § 2 k.p.) mogą uzasadniać także okoliczności, które powstały po rozwiązaniu umowy o pracę. Biorąc pod uwagę zaistniałą sytuację, rodzaj pracodawcy i stanowisko urzędnika samorządowego, które miałyby piastować powódka, Sąd Okręgowy uznał, że przewrócenie jej do pracy jest niemożliwe.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła powódka, zaskarżając go w całości oraz wnosząc o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania, a także o zasądzenie od pozwanego na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania. Skarżąca wniosła o rozpoznanie skargi kasacyjnej na rozprawie.

Skarga została oparta na podstawie naruszenia prawa materialnego:

1) art. 45 § 1 i § 2 k.p. przez: a) jego błędną wykładnię i przyjęcie, że obsadzenie stanowiska pracy zwolnionego pracownika oznacza niemożliwość przywrócenia go do pracy w sytuacji, gdy zatrudnienie nowej osoby w miejsce pracownika, któremu sprzecznie z prawem wypowiedziano stosunek pracy, nie stanowi przeszkody dla uwzględnienia roszczenia o przywrócenie do pracy na poprzednich warunkach; b) błędne przyjęcie, że nawet niezawinione działania pracownika, mogące powodować utratę zaufania do niego przez pracodawcę, uzasadnia przyjęcie niecelowości przywrócenia do pracy w sytuacji, gdy o braku celowości przywrócenia nie może stanowić brak zaufania pracodawcy, do którego utraty doszło przez niezamierzone i pozbawione jakiegokolwiek naganności

zachowania pracownicze; c) błędne przyjęcie, że brak woli współpracy po stronie pracodawcy uzasadnia niecelowość/niemożliwość przywrócenia do pracy pracownika zwłaszcza, gdy zważy się, że pracodawca dwukrotnie wypowiedział stosunek pracy oraz doprowadził do rozwiązania stosunku pracy bez wypowiedzenia, nie będąc w stanie wykazać zasadności swojego stanowiska; d) błędne zastosowanie i uznanie, że nawet przyczyny niewskazane przez pracodawcę oraz (w domyśle) uznane przez niego za nieistotne dla celowości przywrócenia do pracy, mogą stanowić podstawę do oddalenia żądania przywrócenia do pracy; e) błędne przyjęcie, że utrata zaufania oznacza niemożliwość przywrócenia do pracy pracownika w sytuacji, gdy utrata zaufania nie jest niemożliwą do przewyciężenia przeszkodą jak np. upadłość pracodawcy;

2) art. 5 ust. 1b w związku z art. 21 ustawy o pracownikach samorządowych przez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że stosuje się go nie tylko do czynności obsadzenia stanowiska sekretarza, lecz że w ogóle do sekretarza, podczas gdy literalna wykładnia tego przepisu wprost prowadzi do wniosku, iż zakres jego zastosowania ograniczony jest wyłącznie do etapu obsadzenia tego stanowiska;

3) art. 42 § 4 k.p. przez jego niezastosowanie, mimo że w razie zmian organizacyjnych czy personalnych, polegających na obsadzeniu uprzedniego stanowiska pracy powracającego pracownika, pracodawca ma prawo powierzenia pełnienia innych obowiązków, wykonując tym samym orzeczenie sądu pracy przywracające pracownika na poprzednie stanowisko.

W skardze zarzucono też naruszenie przepisów postępowania: 1) art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie wszystkich zarzutów apelacji, tj. art. 42 k.p. w związku z art. 300 k.p. z związku z art. 58 k.c., art. 18^{3c} § 1 k.p.; 2) art. 378 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 1 k.p.c. w związku z art. 328 § 2 k.p.c. przez niewydanie orzeczenia reformacyjnego co do pkt 2 wyroku Sądu Rejonowego mimo uwzględnienia zarzutu dotyczącego niezasadności wypowiedzenia umowy na stanowisku inspektora; 3) art. 328 § 2 k.p.c. przez nieuzasadnienie rozstrzygnięcia, co do ważności umowy o pracę w zakresie wydłużenia okresu wypowiedzenia z uwagi na naruszenie art. 58 § 2 k.c. i ustawy o pracownikach samorządowych, podczas gdy uzasadnienie wyroku winno wyczerpująco wyjaśnić poczynione

ustalenia, a przede wszystkim przebieg procesu myślowego prowadzącego do określonych wniosków.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych sprowadzających się do następujących pytań:

1) czy nagranie rozmowy z pracodawcą oraz współpracownikami bez ich wiedzy, w zakresie informacji dotyczących wyłącznie sytuacji pracownika, bez rejestracji jakichkolwiek danych dotyczących pracodawcy (brak danych wrażliwych), obrazujących naruszenie praw pracowniczych, a przy tym wykorzystane wyłącznie w toku postępowania sądowego i to w momencie składania fałszywych zeznań przez świadków, stanowi naruszenie obowiązków pracowniczych, uniemożliwiające przywrócenie pracownika na stanowisku pracownika samorządowego w sytuacji, gdy jest to w istocie realizacją społecznego obowiązku reagowania na łamanie przepisów prawa, w tym przypadku art. 233 § 1 k.k. (przy jednoczesnym braku stosownego zapisu dotyczącego zakazu rejestracji dźwiękowej w regulaminie urzędowania pracodawcy),

2) czy sąd rozpatrujący sprawę o przywrócenie do pracy na poprzednim stanowisku może bez jakiegokolwiek inicjatywy pracodawcy, wyrażonej na etapie przedsądowym i sądowym sporu pracowniczego, uznać określone okoliczności dotyczące sytuacji danego pracownika jako przemawiające za niecelowością lub niemożliwością jego przywrócenia do pracy na poprzednim stanowisku, zwłaszcza gdy dotyczą one oceny, którą co do zasady dokonuje samodzielnie pracodawca, tj. utraty zaufania względem pracownika.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pozwany wniósł o oddalenie skargi i o zasądzenie od skarżącej na jego rzecz kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub

wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W rozpoznawanej sprawie wnioski o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej zostały oparte na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.).

W świetle utrwalonego orzecznictwa, powołując się na przesłankę występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., skarżący powinien mieć na uwadze, że wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wnioski o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950, z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999). Ponadto przez istotne zagadnienie prawne, o którym mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, LEX nr 1102817). Sformułowanie zagadnienia

powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004 r., II PK 71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

Na podstawie powyższych wywodów należy stwierdzić, że przedstawione w skardze kasacyjnej „zagadnienia prawne” nie spełniają wymogów przewidzianych dla tej przesłanki przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), przede wszystkim z tego względu, iż skarżąca nie wskazała jakichkolwiek przepisów na tle których miałyby się ujawnić sformułowane w skardze zagadnienia, ograniczając się jedynie do przedstawienia ogólnych zagadnień teoretycznych. Skoro w ramach przesłanki występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, skarżąca formułuje pytania bez odniesienia ich do jakichkolwiek przepisów prawa, to samo w sobie nie pozwala to na ocenę, czy przedstawione zagadnienia mają rzeczywiście charakter zagadnienia prawnego w wyżej przedstawionym rozumieniu. Tylko dla porządku nadmienić trzeba, że Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował stanowisko odnośnie do nagrywania rozmów bez zgody przynajmniej jednego uczestnika rozmowy (por. wyrok z dnia 22 kwietnia 2016 r., II CSK 478/15, LEX nr 2075705 z glosą B. Karolczyka, Monitor Prawniczy 2016 nr 22, s. 1224 -1227 i szeroko powołane w

nim orzecznictwo czy postanowienie z dnia 27 kwietnia 2016 r., III KK 265/15, OSNKW 2016 nr 8, poz. 54).

Niezależnie od powyższego należy wskazać, że rozpoznający roszczenie o przywrócenie do pracy sąd pracy może z urzędu uwzględnić roszczenie alternatywne (o odszkodowanie) nie tylko wtedy, gdy stwierdzi niecelowość przywrócenia (art. 45 § 2 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p.), ale także wówczas, gdy stwierdzi niezasadność wybranego roszczenia co oznacza jego sprzeczność z zasadami współżycia społecznego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 3 marca 2011 r., I PK 30/11, LEX nr 1101326). W wyroku z dnia 23 listopada 2016 r., II PK 222/15 (LEX nr 2183480) Sąd Najwyższy podniósł, że artykuł 45 § 2 k.p. w związku z art. 56 § 2 k.p. pozwala sądowi pracy nie uwzględnić zgłoszonego w pozwie żądania przywrócenia do pracy i w jego miejsce orzec o odszkodowaniu, jeżeli ustalili, że przywrócenie do pracy byłoby niemożliwe lub niecelowe. Zwrot "jeżeli ustalili" użyty w wymienionym przepisie wskazuje jednoznacznie, że przyznanie pracownikowi innego roszczenia, niż przez niego wybrane, jest wyjątkiem, którego dopuszczalność zależy od ustalenia, iż przywrócenie do pracy byłoby niemożliwe lub niecelowe.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy uznał, że nagrywanie rozmów przełożonych lub współpracowników bez zgody i wiedzy rozmówców uniemożliwia obdarzenie pracownika ponownie zaufaniem przez przełożonych i współpracowników. Bez wątplenia takie zachowanie może być bowiem kwalifikowane jako zaburzające stosunki zatrudnienia oraz związane z nimi relacje między pracownikami. W powołanym przez Sąd Okręgowy wyroku z dnia 24 maja 2011 r., II PK 299/10 (LEX nr 1171206), Sąd Najwyższy stwierdził, że nagrywanie bez zgody pracodawcy jego rozmów może stanowić podstawę rozwiązania umowy o pracę. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 21 maja 2014 r., I PK 28/14 (niepublikowane). Natomiast w uzasadnieniu wyroku z dnia 7 kwietnia 2011 r., I PK 239/10 (LEX nr 896460), wydanego w sprawie pracownika, z którym rozwiązano umowę o pracę za wypowiedzeniem z powodu nagrywania przez niego bez zezwolenia wypowiedzi jego współpracowników, a któremu postawiono zarzut naruszenia tym czynem zasad współżycia społecznego, Sąd Najwyższy uwypuklił, że motywy kierujące takim zachowaniem pracownika nie

mają istotnego znaczenia, gdyż kluczowe jest ustalenie, czy przypisywane pracownikowi postępowanie miało rzeczywiście miejsce i jakie wywołało skutki. W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy ustalił, że skarżąca dokonała nagrań zastępcy burmistrza i innych pracowników bez ich wiedzy oraz ocenił to zachowanie jako uniemożliwiające obdarzenie skarżącej zaufaniem przez przełożonych i współpracowników oraz skutki tego zachowania dla pracodawcy, uznając je stosownie do treści art. 45 § 2 k.p. za uniemożliwiające przewrócenie do pracy.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Najwyższy oddalił wniosek pozwanego o zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego, ponieważ w odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik pozwanego wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie od skarżącej kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych. Z treści wniosku zgłoszonego w odpowiedzi na skargę kasacyjną nie wynika, aby pełnomocnik domagał się zasądzenia kosztów postępowania kasacyjnego w przypadku nieprzyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Żądanie zasądzenia kosztów w postępowaniu kasacyjnym odnosiło się wyłącznie do wydania przez Sąd Najwyższy wyroku oddalającego skargę – w razie przyjęcia jej do rozpoznania i rozpatrzenia. Wobec tego koszty odpowiedzi na skargę kasacyjną, w której nie wskazano argumentów dotyczących przyczyn kasacyjnych (art. 398⁹ § 1 k.p.c.), uzasadniających odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie mogą być uznane – w razie odmowy przyjęcia skargi do rozpoznania – za koszty celowej obrony w rozumieniu art. 98 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2015 r., V CSK 353/14, LEX nr 1628961 czy z dnia 20 sierpnia 2014 r., II CSK 77/14, OSNC 2015 nr 7-8, poz. 91).